

LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE nr 39/1978-79 med anledning av landskapsstyrelsens framställning till landstinget med förslag till kommunallag för landskapet Åland.

Över ovannämnda framställning har landstinget inbegärt lagutskottets utlåtande. Utskottet, som i ärendet hört häradshövdingen Sune Carlsson, lagberedningschefen Christer Jansson, byråsekreteraren Lars-Ingmar Johansson, stadsdirektören Lars Lönnqvist och kommunalstyrelseordföranden Alfred Sjöblom, får med anledning därav vördsamt anföra följande.

Utskottet, som fått emottaga skrivelser angående förslaget till kommunallag från kommunallagskommittén och från Mariehamns stad ävensom haft tillgång till protokoll, som upprättats inom en av kommunala samarbetsnämnden tillsatt arbetsgrupp för granskning av kommunallagskommitténs förslag, har som grundläggande uppgift haft att taga ställning till om överhuvudtaget framställningen, som till det yttre märkbart avviker från rikets nya kommunallag och från kommunallagskommitténs förslag, skulle av utskottet föreslås bli föremål för fortsatt saklig behandling inom landstinget eller icke.

Visserligen icke utan att olika principiella synpunkter i frågan anförts inom utskottet, har dock utskottet, utan omröstning, stannat för att det icke skulle vara påkallat att i grunden omarbета framställningen.

Vissa paragrafer kunde omarbetas men stommen ändock ligga fast. Utskottet har härvid fäst avseende även vid att såväl Mariehamns stad som kommunallagskommittén anförts kritik mot vissa paragrafer men uppenbarligen ansett flertalet stadganden acceptabla. De stadganden, som rönt mycket kritik har också i stort sett berört Mariehamns stads intressen, och staden har utnyttjat möjligheten att taga del av och framföra synpunkter på landskapsstyrelsens förslag till kommunallag.

Landskapsstyrelsen anför i sin allmänna motivering, att "den nya lagen enligt landskapsstyrelsens mening bör träda i kraft vid ingången av år 1980". Den 02.05 1979 överlämnades den digra framställningen till landstinget och den 04.05.79 har remissdebatten ägt rum. Landstingets vårsession avslutades den 11 maj. Enligt lagutskottets bedömning hade framställningen överlämnats för sent för att man med någon grad av säkerhet skulle ha rätt att räkna med ikraftträdande den 1 januari 1980. Lagutskottet har emellertid inte bedömt det faktum, att den nya lagen sannolikt träder i kraft först efter årsskiftet, såsom speciellt besvärande eller oändamålsenligt. I frå-

-2-

ga om valbarhetsåldern och antalet fullmäktige som skall väljas skulle vid nu gällande stadganden förbli och utskottet har inte heller bedömt det vara ett tillfredsställande förfarande att, sedan antalet fullmäktige, som skall väljas, blivit kungjort och likaså valets utgång blivit stadfäst och kungjort, föreslå stadganden av innehåll att valresultatet månader efter valet skulle brytas upp och nya personer förklaras också de invalda.

Den omständigheten att den nya kommunallagen sannolikt kommer att träda i kraft först efter den 1 januari 1980, har emellertid också medfört vissa komplikationer. Det ingår i utskottets förslag stadganden som inskränker möjligheterna att samtidigt sitta som medlem av en fullmäktigeförsamling och arbeta såsom medlem av andra förvaltningsorgan, kommunstyrelsen skall vad beträffar antal, mandattid och presidium följa andra regler än de nu gällande och så vidare. Landskapsstyrelsen hade i framställningen utgått från att vissa val (108 §) som skall ske efter ingången av år 1980 får verkställas senast före utgången av mars månad samma år. Till dess valet förrättats skulle förvaltningsorganet fungera i sin tidigare sammansättning. Denna princip har utskottet inte av flera orsaker omfattat, utan i stället gått in för att nu gällande kommunallagars stadganden skall gälla intill dess den nya lagen trätt i kraft. Vissa val skulle dock förrättas inom en månad före lagens ikraftträdande. Sedan den nya lagen trätt i kraft skulle dess stadganden tillämpas också på dem som blivit valda enligt de tidigare kommunallagarna.

DETALJMOTIVERING

2 §. För att förtydliga att samfund, anstalt och stiftelse (juridiska personer) är kommunmedlemmar i fall de inom kommunen har hemort eller därstädes äger eller innehar fast egendom eller därstädes utövar näring eller yrke, har stadgandet omformulerats.

6 §. Efter omröstning (3-2) har utskottets majoritet strukit de föreslagna möjligheterna för landskapsstyrelsen att föreskriva att inkomster av ^{viss} rörelse (t.ex. hamnar) får allenast användas för rörelsens direkta behov men m.a.o. alltså inte för utgifter, som en kommun kan ha i anknytning till sådan rörelse eller eljest. Landskapsstyrelsen bör uppenbarligen fastställa ~~varje taxa~~, som enligt objektiva kriterier inte är oskäligen och som till formell och materiell utformning i övrigt uppfyller normala och lagenliga krav. Självfallet bör den fastställande myndigheten också beakta osedvanliga företagekonomiska motiveringar om omständigheterna skulle påkalla sådana bedömningar.

11 §. Utskottet hade i ett skede varit böjt för att stryka hela detta stadgande, eftersom viss risk måhända kunde tänkas föreligga att endast

stadgor och instruktioner av innehåll enligt modellförslag skulle komma att godkännas, men av hänsyn till behovet av hjälp och stöd i synnerhet inom de mindre kommunerna, har paragrafen efter viss omformulering blivit kvar.

15 §. Med tanke på avdelningschefernas inom landskapsförvaltningen förhållandevis centrala position i förhållande till ärenden rörande alla kommuner i landskapet, har utskottet - enligt modell från rikslagen - infört ett stadgande som omöjliggör för sådan tjänsteman att taga säte och stämma i en enskild kommuns fullmäktigeförsamling. Utgående från samma betraktelsesätt men också med beaktande av önskvärdheten av spridning av förtroendeuppdragen, har utskottet infört stadganden av innehåll att samma person inte samtidigt kan vara ordinarie ledamot av landskapsstyrelsen och taga del i hemkommunens fullmäktigarbete. Stadgandet skulle uttryckligen alltså avse endast en ordinarie ledamot av landskapsstyrelsen respektive en ordinarie medlem av kommuns fullmäktige. Den som vid ikraftträdandet av denna lag till äventyrs skulle råka vara medlem av såväl kommunfullmäktige som landskapsstyrelsen, bör avstå från att utöva fullmäktigeuppdraget.

Utskottet har infört ett stadgande av innehåll att ingen får uppställas såsom fullmäktigekandidat utan lämnat samtycke. Det är enligt utskottets uppfattning självklart, att ingen mot sin vilja skall uppställas, som kandidat till kommunens högsta beslutfattande organ. I praktiken torde det redan nu vara så, att ingen som nekat sitt namn uppförs på en kandidatlista. Detta stadgande gäller uttryckligen endast kandidatur till fullmäktige. För övrigt gäller fortfarande grundprincipen om att envar kommunmedlem är pliktig att åtaga sig kommunala förtroendeuppdrag. Om rätt till avsägelse sedan val förrättats eller senare, stadgas i 16 § 2 mom. som hämtats från kommunallagskommitténs betänkande.

18 §. Stadgandet är hämtat från kommunallagskommitténs betänkande men avviker knappast sakligt från framställningen.

19 §. Lagutskottet har inte omfattat landskapsstyrelsens förslag om att beslutanderätten kunde överföras i alla andra ärenden än sådana av "principiell beskaffenhet eller i övrigt av större vikt". I stället har utskottet med utgångspunkt från rikslagen preciserat i vilka fall beslutanderätten inte får överföras. Möjligen kan utskottets förslag i jämförelse med framställningen innebära att beslutanderätten kan överföras i flera grupper av ärenden men man undviker i varje fall tolkningsproblem och eventuella omröstningsproblem i lägre förvaltningsorgan.

21 §. Utskottet har infört möjligheten att en förslagsställare, som fått understöd för sitt förslag, skall få genomfört att fullmäktiges presidium också kan utses samtidigt genom proportionellt val. Närmare bestämmelser

om valet återfinns i 29 § 2 mom. Utskottet har också ändrat texten så att presievalet skall hållas inom januari månad.

Eftersom utskottet i 39 § infört ett stadgande som utesluter möjligheten av att person samtidigt är medlem av fullmäktige och styrelsen, har 21 § 2 mom. föreslagits utgå.

24 §. Utskottet har inte föreslagit ändring av detta stadgande, som avviker från riksdlagens motsvarande paragraf angående jäv. I vad mån avvikelserna kan förorsaka svårigheter i den praktiska tillämpningen är svårt att förutse men framställningens regler är dock sannolikt enklare att använda än rikslagens.

25 §. Ett uppenbart skrivfel har rättats.

27 §. Utskottet har omfattat framställningens formulering. Den, som valts till ordförande skall endast i undantagsfall tillåtas frånträda ordförandeskapet under pågående sammanträde.

28 §. Kritik har anförts mot t.ex. denna paragraf, som otvivelaktigt innehåller detaljerade bestämmelser av närmast arbetsordningskaraktär. Med tanke på behovet av klara och lättförståelig regler även för de kommuner, som kanske inte har tillräckligt utvecklade arbetsordningar för fullmäktige att arbeta efter, har utskottet utan ingrepp i texten låtit stadgandet passera.

29 §. Sista meningen i 3 mom. har ersatts med ett nytt moment som föreskriver att ersättare i första hand skall utses från samma kandidatlista som de valda och först i andra hand bland de kandidater, vilka icke tidigare förklarats valda.

30 §. Utskottet har omfattat framställningens förslag om kvalificerad majoritet i vissa fall. Förslaget om sådan majoritet för höjande av tidigare anslag har dock utgått, eftersom det varit ytterst svårt att finna en tillfredsställande precisering av beslut om höjande av anslag på grund av penningvärdets förändringar och beslut i andra fall om förhöjningar. Eftersom flera utskottsmedlemmar överhuvudtaget ansett att antalet ärenden, där kvalificerad majoritet fordras, borde vara minsta möjliga, har uteslutning företagits.

37 §. Utskottet har visserligen omfattat förslaget om att kommundirektör icke längre skulle vara kommunstyrelsens ordförande men utskottet har ändå avsett att i någon mån understryka denna ledande tjänstemans centrala ställning genom att ge honom samma rätt som kommunstyrelsens ordförande att offentligen uttala sig på kommunstyrelsens vägar. Att tala och svara för kommunen tillkommer också, enligt styrelsens närmare direktiv, såväl ordföranden som kommundirektören.

38 §. Utskottet har infört en möjlighet för en kommun att med särskilt tillstånd av landskapsstyrelsen ha färre antal ledamöter än fem i kommunstyrelsen.

39 §. Utskottet har föreslagit att samma person inte samtidigt skall sitta i fullmäktige och styrelsen. Ingen skall heller mot sin vilja få röstas bort ur fullmäktige. Utskottet hade i ett skede haft förståelse för synpunkten att valbarheten till kommunstyrelse skulle vara möjligast vidsträckt m.a.o. varit beredd att överlämna till respektive fullmäktige rätten att besluta om vissa tjänstemäns deltagande i styrelsens arbete men då det inte heller av praktiska skäl skulle vara ändamålsenligt att medgiva ansvariga tjänstemän rätt att fatta beslut inom kommunens högsta verkställande organ och ett sådant stadgande alltså med stor sannolikhet helt ^{hade} blivit en död bokstav, har utskottet frångått den i och för sig försvarbara principiella inställningen till valbarhetsfrågan.

44 §. Beslut i kommunstyrelsen skall alltid fattas med enkel majoritet, även om ärendet i och för sig skulle vara av sådan natur som avses i 30 §.

46 §. Detta stadgande har utskottet omformulerat dels för att möjliggöra att kommitté skall kunna arbeta längre tid än 2 år om det behövs för att slutföra ett uppdrag och dels för att möjliggöra att tillerkänna kommitté begränsad beslutanderätt.

48 §. Stadgandets innebörd har preciserats.

50 §. Utskottet har inte omfattat förslaget om att kommunstyrelsen när som helst skulle få rätt att ingripa i en nämnds arbete och övertaga behandlingen av ett ärende, oavsett om ärendet redan avgjorts eller inte. Huvudregeln anser utskottet måste vara, att ett lägre förvaltningsorgan skall beredas möjligheter att slutföra behandlingen av ett ärende, innan frågan eventuellt tas upp till ny prövning och nytt avgörande. Endast ifall det lägre förvaltningsorganet t.ex. inte alls skulle fungera eller om någon annan synnerligen vägande orsak kunde åberopas skulle ett icke slutbehandlat få övertagas.

53 §. Utskottet har infört möjligheten till att inrätta kommundirektörstjänst av ordinarie eller avtalsnatur. Eftersom inrättandet av kommuni- rektörstjänst inte föreskrivits obligatoriskt, har det förefallit utskottet angeläget att utvidga kommunernas rörelsefrihet. Utskottet har däremot, i motsats till framställningen, föreskrivit att kommundirektörstjänst - om den inrättas - skall vara huvudsyssla.

55 §. Det har inte förefallit utskottet ändamålsenligt att varje minsta påminnelse eller erinran, som kommunstyrelse tilldelat någon tjänsteman inom kommunen, ofrånkomligt skall anmälas till fullmäktige.

56 §. Efter omröstning (3-2) har utskottet omformulerat denna språkparagraf så, att det ankommer på kommunen själv att bestämma om den kunskap i svenska språket som av tjänsteman skall fordras. Minoriteten har omfattat framställningens formulering att det skulle ankomma på landskapsstyrelsen att fastställa annan än fullständig kunskap i svenska. Majoriteten har utgått från, att kommuns fullmäktige måste kunna anförtros ansvaret också för de anställdas språkkunskaper, när en gång kommunerna tillförsäkrats självstyrelse och självbestämmanderätt i så många andra betydelsefulla och stora ärenden.

76 §. Efter omröstning (3-2) har utskottet höjt det maximala röstetalet vid omröstningar på mellankommunal ombudsstämma till nio, d.v.s. en tredjedel av det f.n. totala röstetalet. Stadgandet motsvaras av 103 § enligt kommunallagskommitténs förslag.

Stadgandets 2 mom. har omformulerats för att understryka att kommuns styrelse är skyldig att sätta sig in i frågor av större bärvidd som skall behandlas på mellankommunal ombudsstämma och att ge kommunens ombud handlingsdirektiv. Ett ombud har naturligtvis också rätt att i stöd av detta stadgande fordra beslut i viss, större fråga av den egna kommunstyrelsen.

Om samarbetet mellan kommuner inom ramen för kommunalförbund stadgas i 80 - 90 §§. Av stor betydelse i sammanhanget är 90 § 2 mom. som fastställer att 76 § beträffande rösträtten vid mellankommunal ombudsstämma också skall tillämpas inom kommunalförbunden.

81 §. Stadgandet motsvaras av 110 § enligt kommunallagskommitténs förslag.

84 §. Efter omröstning (3-2) har ett nytt 2 mom. införts, motsvarande 125 § 2 mom. i rikets kommunallag. Stadgandet är uppenbarligen av deklaratörisk natur.

91 §. Stadgandet har omformulerats för att understryka att samverkan inom kommunala samarbetsnämnden inte är obligatoriskt. Samarbetsnämnden kan visserligen taga initiativ och avge utlåtanden men all verksamhet skall vara inom ramen för vad kommunerna frivilligt kommit överens om.

105 §. Stadgandet motsvaras av 36 § enligt kommunallagskommitténs betänkande och 37 § i rikets kommunallag.

106 §. Stadgandet motsvaras av 134 § enligt kommunallagskommitténs betänkande och 149 § i rikets kommunallag. Mariehamns stad har framställt önskemål om ett uttryckligt stadgande i lagen avseende kommunens rätt att använda förleden "stad." En ledamot av utskottet har motsatt sig ett införande av detta stadgande i lagförslaget.

108-111 §§. Stadgandena om kommunalförvaltning har införts i lagförslaget efter önskemål från Mariehamns stads sida. Utskottet bedömer inte tillämpningen av stadgandena såsom för närvarande direkt aktuell men stadsdirektören har anført, att de byalag som redan finns inom staden, kan anses utgöra en god grundval för en fastare kommunalförvaltning så småningom. Om stadganden finns färdigt i kommunallagen, kan man kanske förutse, att kommunalförvaltningen lättare kan utvecklas än om en särskild lagstiftning härom först måste tillskapas. Också inom vissa andra kommuner med geografiskt splittrad bosättning eller med bosättning inom såväl utpräglade tätortsområden som utpräglade glesbygdsområden, kunde man kanske tänka sig ett visst behov av framtida kommunalförvaltning.

Med hänvisning till det anförda föreläggs landstinget till antagande

K o m m u n a l l a g
för landskapet Åland.

I enlighet med landstingets beslut stadgas:

1 kap.

Inledande bestämmelser.

1 §.

(Likasom i framställningen).

2 §.

K o m m u n s m e d l e m m a r

Medlem av kommun är

1) den som enligt lagen om befolkningsböcker (FFS 141/69) har sin hemort i kommunen;

2) den som i kommunen äger eller innehar fast egendom;

3) den som i kommunen utövar näring eller yrke; samt

4) samfund, anstalt och stiftelse, som har hemort i kommunen eller som där äger eller innehar fast egendom eller där utövar näring eller yrke.

3 §.

K o m m u n s u p p g i f t e r

(1 mom. likasom framställningen).

Om inte i lag eller förordning annat har särskilt föreskrivits, skall inom kommunförvaltningen stadgandena i denna lag tillämpas.

(3 mom. likasom 2 mom. i framställningen).

4 §.

(Likasom i framställningen).

2 kap.

Allmänna bestämmelser.

5 §.

(Likasom i framställningen).

6 §.

T a x o r m. m.

Fullmäktige kan fastställa taxor enligt vilka avgifter för tjänster som kommun tillhandahåller skall utgå.

Beslut om nya eller förhöjda hamnavgifter eller andra avgifter för trafiken skall för att vinna bindande kraft fastställas av landskapsstyrelsen. (Uteslutn.).

(3 mom. likasom i framställningen).

7-10 §§.

(Likasom i framställningen).

11 §.

M o d e l l f ö r s l a g

Det ankommer på landskapsstyrelsen att vid behov utarbeta modellförslag för i 5 - 7 §§ avsedda instruktioner, stadgor och taxor.

3 kap.

Fullmäktige.

12-14 §§.

(Likasom i framställningen).

15 §.

V a l b a r h e t

(1 mom. likasom i framställningen).

Den som står under förmynderskap är inte valbar till ledamot eller ersättare. Valbar är inte heller lantrådet, landshövdingen och ordinarie ledamot i länsrätten, ej heller avdelningschef vid landskapsstyrelsens centralförvaltning. Kommundirektör, eller, om sådan tjänst inte är inrättad den ledande tjänstemannen inom kommuns centralförvaltning, är inte valbar i den kommun i vars tjänst vederbörande är.

Den som är ordinarie ledamot av landskapsstyrelsen är valbar till kommuns fullmäktige men må icke tillträda detta uppdrag förrän han erhållit befrielse från ledamotskapet.

Anställs ledamot i fullmäktige i tjänstehållande som avses i 2 mom. upphör valbarheten när han börjar handha sina tjänsteåligganden. Valbarheten upphör dock inte om tjänsteförhållandet är tillfälligt och varar högst sex månader.

Under den tid tillfälligt tjänsteförhållande består eller då medlem av kommuns fullmäktige arbetar såsom ordinarie ledamot av landskapsstyrelsen, får vederbörande dock inte utöva sitt fullmäktigeuppdrag.

Såsom fullmäktigekandidat får inte uppställas person, som ej skriftligen samtyckt härtill.

16 §.

U p p h ö r a n d e a v v a l b a r h e t ; a v s ä g e l s e

(1 mom. likasom i framställningen).

Förtroendevald har rätt att avsäga sig kommunalt förtroendeuppdrag om ej särskilda skäl talar emot. Det organ som utsett den förtroendevalde besluter om godkännande av avsägelsen. I fråga om ledamot av fullmäktige besluter kommunfullmäktige.

17 §.

(Likasom i framställningen).

18 §.

A r v o d e n o c h e r s ä t t n i n g a r

Till förtroendevald betalas:

- 1) arvode för skötseln av förtroendeuppdraget;
- 2) ersättning för resekostnader och dagtraktamente.

Fullmäktige prövar huruvida till kommunens förtroendevalda skall erläggas ersättning för förlust av förtjänst liksom även för kostnader, som på grund av förtroendeuppdraget föranleds av avlönande av vikarie, anordnande av barntillsyn eller annan motsvarande orsak.

Grunderna för arvoden och ersättningar fastställas av kommunfullmäktige. Genom beslut eller i av fullmäktige antagen arvodesstadga kan förordnas att särskilt arvode skall utgå för ordförande- och viceordförandeuppdrag eller för annat särskilt förtroendeuppdrag.

Yrkande på arvode eller ersättning som förvägrats förtroendevald avgörs av kommunstyrelsen.

Om pensionsskydd för förtroendevald stadgas särskilt.

19 §.

Överförande av beslutanderätt
Fullmäktige får uppdraga åt styrelse, nämnd eller annat förvaltningsorgan att i fullmäktiges ställe fatta beslut i vissa ärenden, i den mån annat inte följer av lag.

Vad i 1 mom. är sagt gäller dock icke:

- 1) upptagande eller förnyande av lån eller förlängning av lånets betalningstid; samt
- 2) ärende, för vilkas avgörande kräves kvalificerad majoritet.

20 §.

(Likasom i framställningen).

21 §.

Ordförande och viceordförande
Fullmäktige väljer för ett kalenderår i sänder bland sina ledamöter en ordförande och en eller två viceordförande vid särskilda valförrättningar. Väljes två viceordförande utses först förste vice ordförande och därefter andre vice ordförande. (Uteslutn.).

Om åtminstone två av fullmäktiges ledamöter begär att medlemmarna av fullmäktiges presidium skall utses samtidigt, förrättas proportionellt val med kandidatlistor.

Valet skall verkställas inom januari månad. Till dess valförrättningen slutförts, utövas ordförandeskapet av den ledamot som är äldst.

(2 mom. enligt framställningen utgår).

22-24 §§.

(Likasom framställningen).

25 §.

B e s l u t f ö r h e t

Fullmäktige får handlägga ärende endast om minst två tredjedelar av ledamöterna, eventuella ersättare medräknade, är närvarande.

(2 mom. likasom framställningen).

26-28 §§.

(Likasom i framställningen).

29 §.

V a l

(1-2 mom. likasom i framställningen).

Vid proportionellt val utses ersättare vid samma valförrättning som ordinarie ledamot. Är ersättarna personliga, skall kandidatlistan uppta namnen på såväl dem som föreslås till ordinarie ledamöter som dem som föreslås till ersättare. (Uteslutr.).

Då personliga ersättare icke väljes bestämmes ersättare för varje kandidatlista sålunda, att därtill enligt jämförelsetal utses de efter de valda närmast följande kandidaterna, där ej särskilt antal ersättare är fastställt. Ytterligare ersättare utses vid behov enligt jämförelsetal bland de kandidater vilka icke tidigare förklarats valda.

(5 mom. likasom 4 mom. i framställningen).

30 §.

K v a l i f i c e r a d m a j o r i t e t

För att beslut skall anses fattat fordras att minst två tredjedelar av de närvarande ledamöterna biträtt beslutet när ärendet avser

(1 punkten likasom i framställningen)

2) beviljande av nytt anslag; (uteslutr.)

(3-5 punkterna likasom i framställningen).

31-36 §§.

(Likasom i framställningen).

4 kap.

Styrelsen.

37 §.

U p p g i f t e r

(1-5 mom. likasom i framställningen).

Kommundirektör tillkommer enahanda rätt som styrelsens ordförande att uttala sig på kommunstyrelsens vägnar. 38 §.

S a m m a n s ä t t n i n g o c h m a n d a t t i d

Ledamöter och personliga ersättare för dem väljs av fullmäktige till det antal som fullmäktige bestämmer, dock med iakttagande av att antalet ledamöter inte utan särskilt medgivande av landskapsstyrelsen får vara mindre än fem.

(2 mom. likasom i framställningen). -12-

Ledamöter och ersättare i styrelsen väljs för två år sålunda, att mandat-tiden för de valda börjar respektive upphör när fullmäktiges mandattid utgår. Valet skall ske vid det sammanträde, då fullmäktiges presidium utses. Oaktat besvär över valet anförts skall den valde tillträda uppdraget och fullgöra detsamma intill dess det genom avgörande som vunnit laga kraft konstaterats att annan rätteligen valts till uppdraget. Ges i anledning av besvären förordnande om nytt val, skall uppdraget fullgöras intill dess annan person utsetts därtill.

(4 mom. likasom i framställningen).

39 §.

V a l b a r h e t m . m .

Beträffande valbarhet till ledamot eller ersättare i styrelsen, verkan av att valbarhet upphör, rätt till avsägelse och skiljande från uppdrag i anledning av fängelsestraff tillämpas bestämmelserna i 15-17 §§ om ledamot och ersättare i fullmäktige på motsvarande sätt. Beslut i an-
gelägenhet som här avses fattas av fullmäktige. Utöver de personer som avses i 15 § 2 mom. får inte heller tjänsteman i ledande ställning inom kommunens centralförvaltning och den ledande tjänstemannen inom ettvar kommunalt förvaltningsområde väljas till ledamot eller ersättare i styrelsen. Utses fullmäktig till ledamot i styrelsen skall han frånträda fullmäktigeuppdraget för den tid han innehar detta ledamotskap. Utan eget medgivande får ingen fullmäktig utses till ledamot i styrelsen.

40-43 §§.

(Likasom i framställningen).

44 §.

T i l l ä m p l i g h e t e n a v b e s t ä m m e l s e r r ö r a n d e
f u l l m ä k t i g e

I fråga om arvoden och ersättningar, pension, rätt till information, inkallande av ersättare, förfarandet vid handläggning av ärende, val, (utesl.) protokollföring och reservation och framläggande av protokoll till påseende tillämpas bestämmelserna i 18, 20, 24, 28, 29, 34 och 35 §§ på motsvarande sätt för styrelsen med iakttagande av att det ankommer på fullmäktige att besluta om de arvoden och ersättningar som skall tillkomma ledamöterna och ersättarna i styrelsen.

5 kap.

Nämnder och övriga förvaltningsorgan.

45 §.

(Likasom i framställningen).

46 §.

K o m m i t t é e r

För beredning av visst eller vissa ärenden eller för annan utredning

-13-

eller för utförande av särskilt uppdrag, får styrelsen tillsätta kommittéer, bestående av en eller flera personer, vars uppdrag varar under styrelsens mandatperiod om inte kortare tid utsatts eller styrelsen beslutat upplösa kommittén. Kommitté för utförande av särskilt uppdrag arbetar dock till dess uppdraget blivit slutfört, såframt inte beslut därförinnan fattats om att kommittén skall upplösas. Ledamöter i kommitté och eventuella personliga ersättare för dem samt ordförande och vice ordförande utses enligt samma förfarande som ledamöter, ordförande och vice ordförande i styrelsen.

Med stöd av instruktion för kommunstyrelsen eller av kommunfullmäktige särskilt fattat principbeslut, kan kommitté anförtros begränsad beslutanderätt i ärenden som ansluter sig till dess uppdrag.

47 §.

(Likasom i framställningen).

48 §.

V a l b a r h e t m.m.

Beträffande valbarhet till ledamot eller ersättare i nämnd eller annat förvaltningsorgan, verkan av att valbarhet upphör, rätt till avsägelse och skiljande från uppdrag i anledning av fängelsestraff tillämpas bestämmelserna i 15-17 §§ om ledamot och ersättare i fullmäktige på motsvarande sätt. Beslut i angelägenhet som här avses fattas av fullmäktige om inte annat följer av instruktion eller andra särskilda bestämmelser. Utöver de personer som avses i 15 § 2 mom. får inte heller den ledande tjänstemannen inom nämnds eller annat förvaltningsorgans förvaltningsområde väljas till ledamot eller ersättare i den nämnden respektive det förvaltningsorganet.

49 §.

(Likasom i framställningen).

50 §.

Ö v e r t a g a n d e a v b e f o g e n h e t e r f r å n n ä m n d
Kommunstyrelsen kan på eget initiativ eller på framställning från nämnd eller annat förvaltningsorgan till behandling och avgörande upptaga visst ärende, som avgjorts av det andra organet. Om synnerliga skäl till ingripande föreligger, kan styrelsen övertaga även handläggningen av ärende, som ännu inte avgjorts av det lägre förvaltningsorganet. Kommunstyrelsen kan upphäva eller ändra det lägre förvaltningsorganets beslut eller återförvisa ärendet för ny behandling.

Vad i 1 mom. stadgas gäller inte ärende, som enligt lag eller förordning skall avgöras av nämnd eller direktion.

-14-

51 §.

Tillämpligheten av bestämmelser rörande fullmäktige och styrelsen

I fråga om arvoden och ersättningar, pension, rätt till information, inkallande av ersättare, förfarandet vid handläggning av ärende, val (utesltn.) samt protokollföring och reservation tillämpas bestämmelserna i 18, 20, 24, 28, 29 och 34 §§ på motsvarande sätt för nämnd och annat förvaltningsorgan, med iakttagande av att det ankommer på fullmäktige att besluta om de arvoden och ersättningar som skall tillkomma ledamöterna och ersättarna i respektive organ. Beslutar organ som här avses att dess protokoll skall framläggas allmänheten till påseende, äger bestämmelserna i 35 § motsvarande tillämpning.

6 kap.

Kommuns anställda.

52 §.

(Likasom i framställningen).

53 §.

Kommundirektör

I kommun kan finnas kommundirektörstjänst som är huvudsyssla av ordinarie- eller avtalsnatur. Kommundirektören är underställd kommunstyrelsen och leder kommunens förvaltning. Fullmäktige utser kommundirektör enligt tjänstens natur för obestämd tid eller för visst antal år. Även person som inte sökt tjänsten kan med eget samtycke väljas till denna. I instruktion för kommunstyrelsen kan uppställas särskilda kompetensvillkor för kommundirektörstjänst. I avtal med kommundirektör kan fullmäktige fastställa närmare anställningsvillkor.

(2 mom. likasom i framställningen).

54 §.

(Likasom i framställningen).

55 §.

Felaktigt förfarande; avhållande från tjänsteutövning

Har tjänsteman uppsåtligen eller av vårdslöshet förfarit felaktigt vid handhavandet av sina uppgifter, skall styrelsen, sedan vederbörande beretts tillfälle att avge förklaring, taga ställning till om frågan skall lämnas därhän eller om åtgärder i saken är påkallade. (Utesltn.) I fråga om kommundirektör skall ärendet anmälas till fullmäktige, om inte rättelse på annat sätt kan åstadkommas.

(2 mom. likasom i framställningen).

-15-

56 §.

T j ä n s t e m a n s s p r å k k u n s k a p

Tjänst hos kommun eller kommunförbund får besättas endast med person som i tal och skrift behärskar svenska språket enligt de krav, som angivits i vederbörande tjänstestadga. Finnes inga bestämmelser härom, skall av tjänsteman fordras kunskaper i svenska språket, ådagalagda på det sätt styrelsen för varje särskilt fall fattat beslut om.

Vad i 1 mom. är stadgat gäller i tillämpliga delar också i arbetsavtalsförhållande anställda personer.

57 §.

(Likasom i framställningen).

7 kap.

Ekonomisk förvaltning.

58-66 §§.

(Likasom i framställningen).

8 kap.

Revision.

67-71 §§.

(Likasom i framställningen).

9 kap.

Samarbete mellan kommuner.

72-75 §§.

(Likasom i framställningen).

76 §.

K o m m u n s r ö s t r ä t t

Kommun har vid stämma en röst för varje påbörjat tusental mantalsskrivna invånare i kommunen, dock så att ingen kommun har flera än nio röster. Kommuns röster fördelas jämnt mellan dess vid stämman närvarande ombud.

Kommuns styrelse skall ge kommunens ombud direktiv rörande kommunens ställningstagande i fråga av större bärvidd som behandlas vid ombudsstämma.

77-80 §§.

(Likasom i framställningen).

81 §.

K o m m u n a l f ö r b u n d s o r g a n

Beslutanderätten i kommunalförbund utövas av förbundsfullmäktige vars ledamöter och personliga ersättare för dem utses av medlemskommunernas fullmäktige för en tid som motsvarar fullmäktiges mandattid.

Kommunalförbunds förvaltning handhas av förbundsstyrelsen, till vilken förbundsfullmäktige för sin mandattid utser ledamöterna samt för varje medlem en personlig ersättare. Förbundsfullmäktige utser samtidigt en av ledamöterna till ordförande och en eller två till vice-ordförande.

Utöver i lag stadgade nämnder och direktioner kan kommunalförbund ha andra nämnder och direktioner, som verkar under förbundsstyrelsen.

Förbundsstyrelsen och övriga av förbundsfullmäktige valda organs sammansättning skall såvitt möjligt avpassas så, att den motsvarar de röstandelar vilka de i medlemskommunernas fullmäktige representerade grupperna erhållit inom kommunalförbundets område vid kommunalval.

82-83 §§.

(Likasom framställningen).

84 §.

S ä r s k i l d a b e s t ä m m e l s e r b e t r ä f f a n d e
g r u n d s t a d g a.

(1 mom. likasom i framställningen).

Grunderna för förbundsfullmäktiges rösträtt och kommunens betalningsandelar får icke enligt grundstadgan stå i oskäligt missförhållande till varandra.

(3 mom. likasom 2 mom. i framställningen).

(4 mom. likasom 3 mom. i framställningen).

85-90 §§.

(Likasom i framställningen).

K o m m u n a l a s a m a r b e t s n ä m n d e n

91 §.

S a m a r b e t s n ä m n d e n s u p p g i f t e r

För handläggning av angelägenheter som är gemensamma för två eller flera kommuner kan kommunerna samverka i kommunala samarbetsnämnden. På samarbetsnämnden ankommer särskilt att utreda och bereda frågor av gemensamt intresse, att utföra planeringsuppgifter i anslutning därtill samt att taga initiativ och avge utlåtanden.

(2 mom. likasom i framställningen).

10 kap.

Besvär och underställning.

92-93 §§.

(Likasom i framställningen).

94 §.

K o m m u n a l b e s v ä r

Över beslut av kommunalt organ får medlem av kommunen anföra besvär.

Sådan talan får grundas endast på att beslutet

- 1) inte har tillkommit i föreskriven ordning,
- (2 punkten likasom i framställningen)
- (3 punkten likasom i framställningen).
- (2 och 3 mom. likasom i framställningen).

95 §.

B e s v ä r ö v e r b e s l u t a v o m b u d s s t ä m m a o c h
o r g a n f ö r k o m m u n a l f ö r b u n d

Beträffande rätten att föra besvär över beslut som fattats av ombuds-
stämma eller organ för kommunalförbund äger bestämmelserna i 94 § rörande
besvär över kommunalt organs beslut motsvarande tillämpning. Besvärsrätt
på grund av 94 § 1 mom. har härvid, när fråga är om beslut av ombudsstämma,
kommun som deltar i stämman och, när fråga är om beslut som fattats av
organ för kommunalförbund, kommun som är medlem av förbundet. Enahanda
besvärsrätt tillkommer även den som är medlem av här avsedd kommun.

96-98 §§.

(Likasom i framställningen).

11 kap.

Särskilda bestämmelser.

99-104 §§.

(Likasom i framställningen).

105 §.

I n f o r m a t i o n

Kommunstyrelse åligger att informera kommunernas medlemmar om den kom-
munala planeringen och andra ärenden av allmänt intresse.

106 §.

B e n ä m n i n g e n s t a d .

I Mariehamn får vid benämning av kommunala organ och tjänsteinnehavare
samt i andra benämningar som förled användas ordet stads- i stället för
orden kommun- eller kommunal-.

12 kap.

Kommundelsförvaltning.

108 §.

G r u n d e r n a f ö r k o m m u n d e l s f ö r v a l t n i n g

Kommunfullmäktige kan besluta om att för ett eller flera av kommunens
områden införa kommundelsförvaltning för behandling av för kommundelens
invånare gemensamma frågor.

Fullmäktige godkänner instruktion för kommundelsförvaltningen i vilken
stadgas om för vilka områden kommundelsförvaltning införs och deras namn
samt om uppgifter och organisationsform.

-18-

Kommunfullmäktige kan besluta att kommunfelsförvaltning skall upphöra.

I 1 och 3 mom. nämnda beslut av fullmäktige skall fattas minst åtta månader före det årsskifte då beslutet träder i kraft. Landskapsstyrelsen skall underrättas om beslutet.

109 §.

K o m m u n d e l s f u l l m ä k t i g e

För kommunel väljs kommunelsfullmäktige med udda antal medlemmar, minst 7 och högst 15 enligt närmare föreskrift i instruktionen.

Kommunelsfullmäktiges medlemmar utses vid val som förrättas samtidigt med kommunalval för en tid som motsvarar kommunfullmäktiges mandattid. Närmare föreskrifter om valet ges av fullmäktige eller intas i instruktionen.

Valbar till kommunelsfullmäktige är kommunmedlem som är valbar till kommunfullmäktige och är bosatt inom kommundelen.

110 §.

A n s l a g

Kommunfullmäktige besluter om de anslag som ställs till kommunelsfullmäktiges disposition för skötseln av dess uppgifter.

111 §.

Ö v r i g a s t a d g a n d e n

Utöver vad i detta kapitel och i instruktion stadgats gäller för kommunelsfullmäktige i tillämpliga delar vad om kommunfullmäktige och nämnd stadgas.

13 kap.

Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser.

112 §.

I k r a f t t r ä d a n d e t a v l a g e n

Denna lag träder i kraft den 1 april 1980. (Uteslutn.).

Genom lagen upphävs

(1-3 punkterna likasom i framställningens 105 §).

(3 mom. likasom 3 mom. i framställningens 105 §).

113 §.

T i l l ä m p n i n g e n a v s t a d g o r m. m.

(Likasom 107 § i framställningen).

114 §.

V a l a v f ö r v a l t n i n g s o r g a n 1980

Före ikraftträdandet av denna lag kan förberedande åtgärder vidtagas. Val av kommunstyrelse, som ägt rum före denna lags ikraftträdande, skall med iakttagande av stadgandena i 38 och 39 §§ ånyo verkställas inom mars

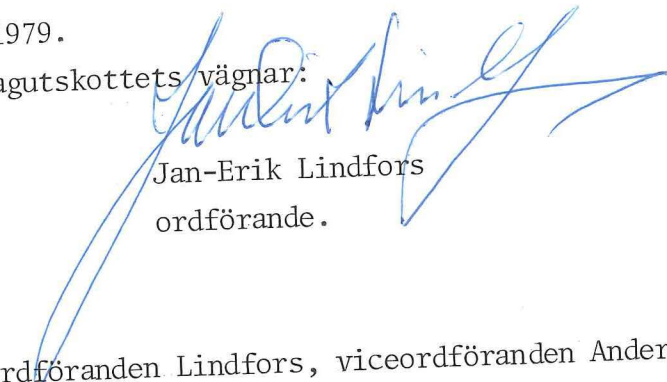
-19-

månad 1980. Den nya styrelsens mandattid utlöper den 31 december 1981.

Nämnder och övriga förvaltningsorgan, som valts före denna lags ikraftträdande förblir vid sina mandat, såframt inte stadgandena om valbarhet jämlikt denna lag i enskilda fall annat föranleder men på respektive organs mandattid skall dock tillämpas stadgandena i denna lag.

Mariehamn den 28 augusti 1979.

På lagutskottets vägnar:

Jan-Erik Lindfors
ordförande.

Närvarande i utskottet: ordföranden Lindfors, viceordföranden Andersson samt ledamöterna Bengtz, Karlsson och Sundberg.

R e s e r v a t i o n .

Undertecknade, som inte kunnat omfatta lagutskottets beslut i följande punkter vad gäller landskapsstyrelsens framställning med förslag till kommunallag för landskapet Åland, får härmed anföras följande.

6 §. Vi anser att den huvudregel som framgår av landskapsstyrelsens förslag, d.v.s. att de avgifter det här är fråga om skall användas endast för rörelsens direkta behov, är en riktig princip som bör utsägas i lagen. Är regeln klart utsagd, minskar detta möjligheterna för en kommun att genom oskäligt höga avgifter "beskatta" en viss näringsgren. Utan att därför anföras särskilda skäl bör således t.ex. inte Mariehamns stad genom hamnavgifter kunna täcka andra utgifter än de för hamnen. En överföring av hamnavgifter för att täcka andra utgifter i staden är inte rättvist varken mot rederinärningen eller andra kommuner.

56 § Enär vi anser att bestämmelserna om tjänstemäns språkkunskaper främst är en självstyrelsepolitisk och inte en kommunal angelägenhet, anser vi att bestämmanderätten i detta avseende bör utövas av landskapsstyrelsen.

76 §. Begränsningen av rösträtten till sju röster vid stämma, som landskapsstyrelsen föreslagit, har i praktiken visat sig fungera bra. Enär det således inte finns skäl att ytterligare stärka minoritetsskyddet, bör den hitintills gällande begränsningen kvarstå.

Mariehamn, den 28 augusti 1979

Ulf Lund

Göran Benqtz
Göran Benqtz